

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

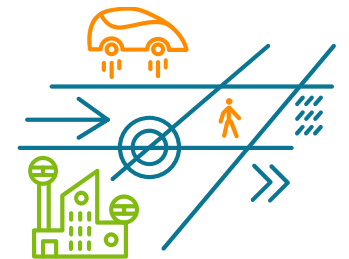
Seuranta seudullisen tiedolla johtamisen välineenä

Jussi Välimäki, Tampereen kaupunkiseutu

28.11.2022

Sisältö

- Seuranta – mitä sillä tarkoitetaan?
- Mitä seurannalla tavoitellaan?
- Seurantatiedon keräämisen nykytila ja sen haasteet Tampereen kaupunkiseudulla
- Seurannan kehittäminen Tampereen kaupunkiseudulla (Seatudigi-hanke)
- Seuranta ja kaupunkiseutusunnitelman tietomallin hyödyntäminen

Mitä tarkoitetaan seurannalla (seutusuunnittelussa) ?

1. Yhdyskuntarakenteen kehitykseen liittyvien **tavoitteiden toteutumisen seurantaa**
 - seudulliset sopimukset, ohjelmat periaatteet
 - seudun sisäiset ja seutu-valtio
2. Yhdyskuntarakenteen kehityksen ja siihen liittyvien **seudullisesti tärkeiden teemojen seurantaa**

Mitä tarkoitetaan seurannalla?

1. Sopimusten, ohjelmien ja periaatteiden toteutumisen seuranta

Seutustrategia

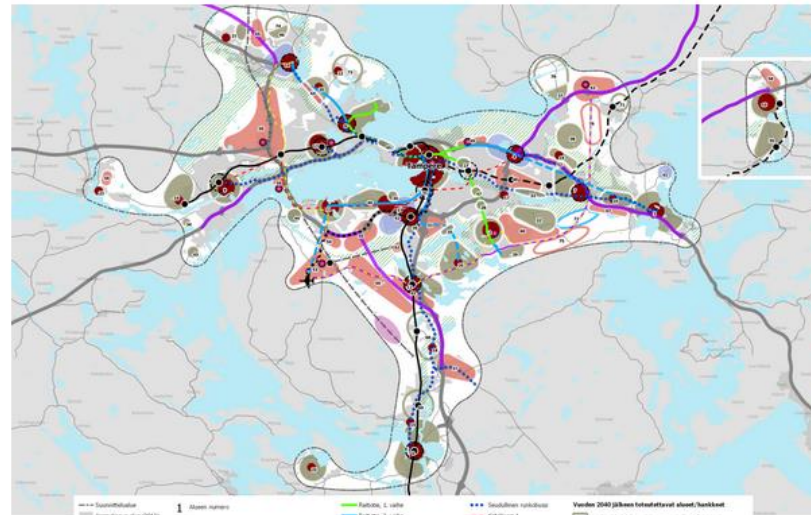

Seudun lähijunavisio

Asuntopoliittinen ohjelma

Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma

Rakennesuunnitelma

Joukkoliikennejärjestelmän kehityskuva

Maapoliittiset periaatteet

MAL-sopimus

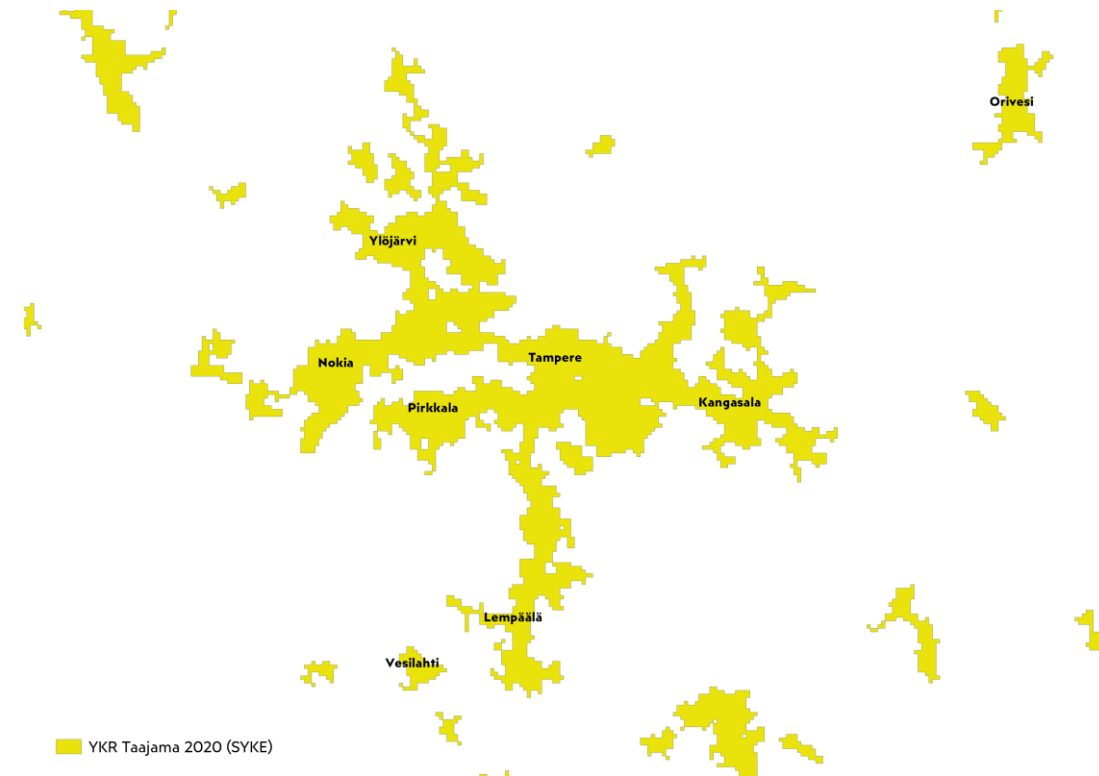

Asemakaavojen ulkopuolisen rakentamisen periaatteet

Mitä tarkoitetaan seurannalla?

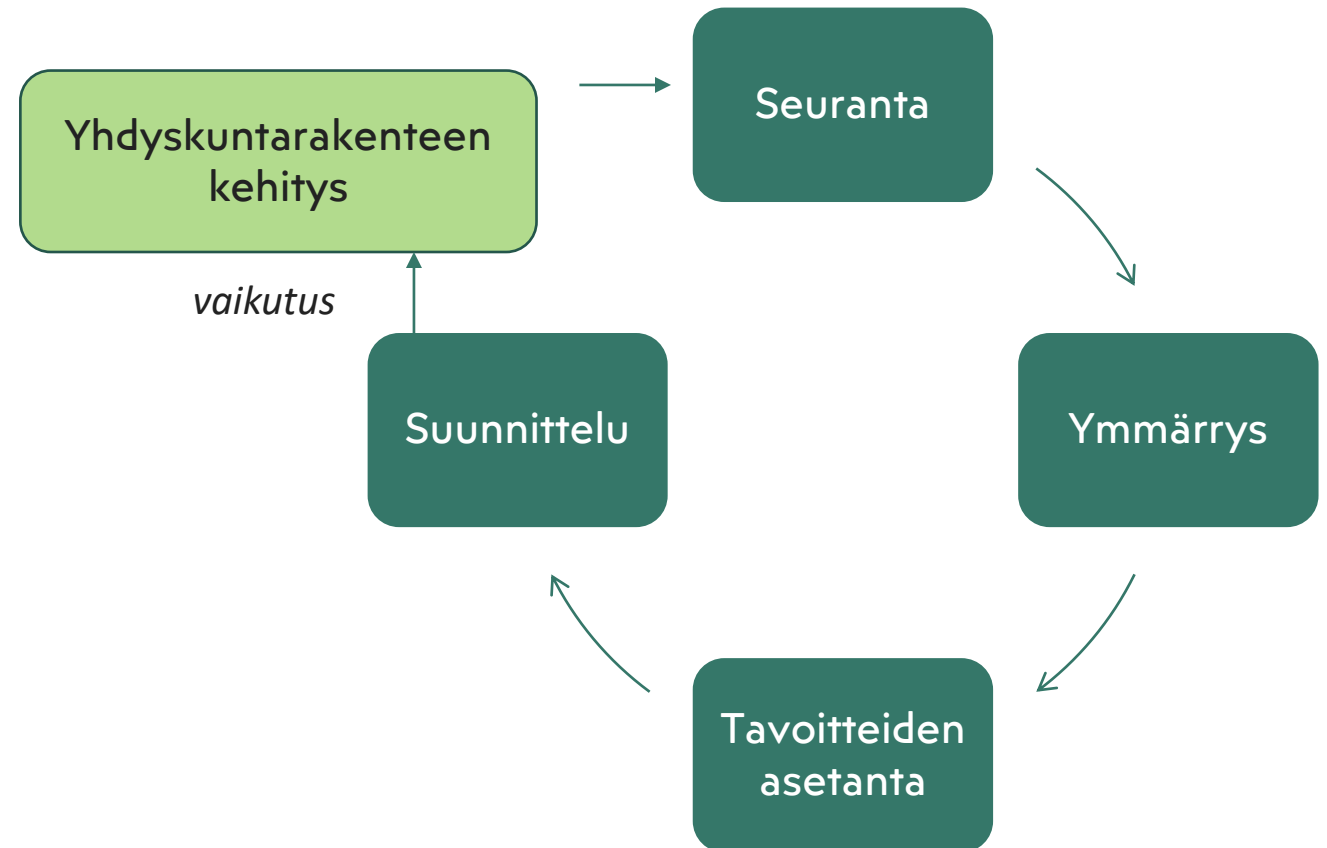
2. Yhdyskuntarakenteen kehitys ja siihen liittyvät ilmiöt

- Ei välttämättä tavoitteisiin sidottua seurantaa (vrt. sopimukset)
- Sen sijaan pyrkimyksenä tuottaa tietoa ja ymmärrystä yhdyskuntarakenteen kehitykseen liittyvistä seututaso ilmiöistä
- Kaupunkiseutu on sopiva taso monien yhdyskuntarakenteen kehitykseen liittyvien ilmiöiden ymmärtämiseen
 - Yhteinen taajama → esim. seudullinen viherrakenne
 - Seudulliset työmarkkinat → esim. pendelöinti
 - Seudulliset asuntomarkkinat → esim. segregatio
 - Seudullinen joukkoliikennejärjestelmä ja palvelut → esim. saavutettavuus

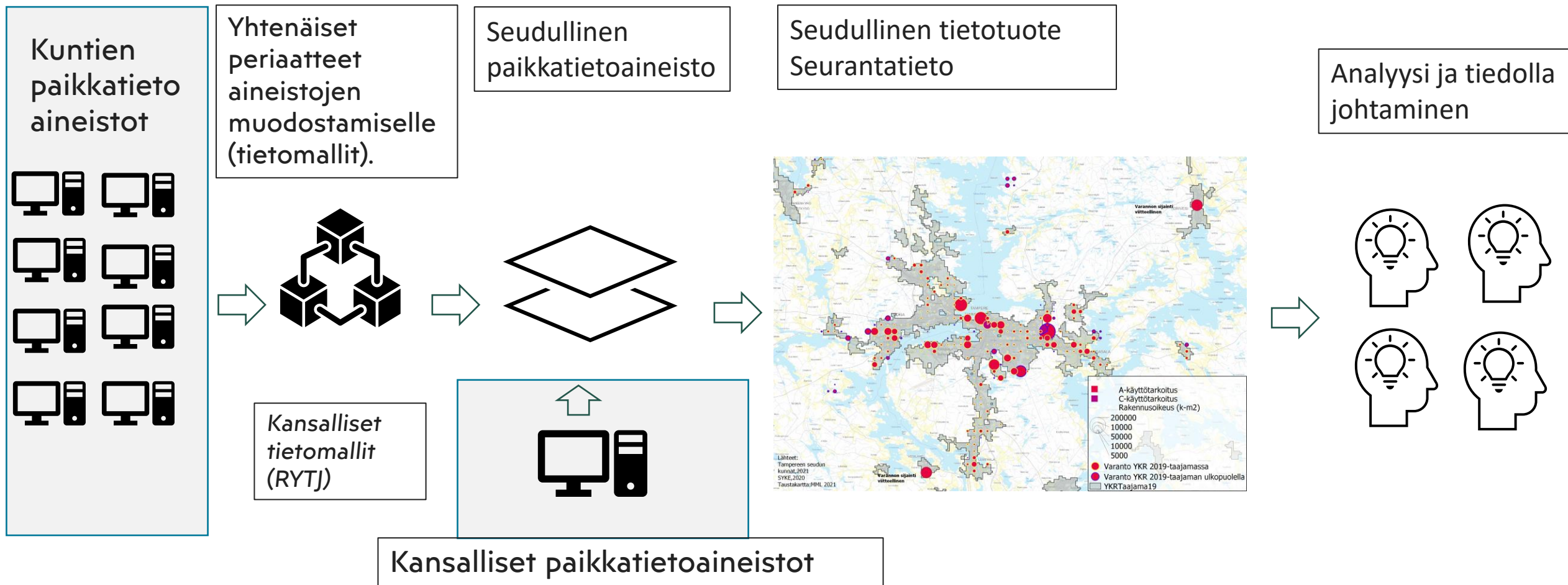
Mitä seurannalla tavoitellaan?

- Tietoa asetettujen tavoitteiden toteutumisesta
- Yhteisen ymmärryksen lisäämistä
- Parempaa (seutu)suunnittelua
- Tietoa ei tuoteta vain kertaluontoisesti vaan siitä tehdään osa jatkuvaa suunnitteluprosessia, mikä mahdollistaa myös:
 - Tiedontuotannon prosessien automatisoinnin
 - **Luoda vakiintuneita käytäntöjä tiedon hyödyntämiseen**

Miten seurantatietoa kerätään?

Yhdyskuntarakenteen kehityksen seuranta tarvitsee **paikkatietoa**

Seurantatiedon hyödyntämisen haasteita

- Seurattavia tavoitteita ja sopimuskohtia sekä seudullisia yhdyskuntarakenteen kehitykseen liittyviä ilmiöitä on paljon
- Aineistojen käsittely on aikaa vievää.
- Yhteisiä periaatteita ja tietomalleja aineiston muodostamiselle tarvitaan yhä enemmän
- Seurantatiedon analyysille ja sen pohjalta tehtävälle johtamiselle tarvitaan enemmän aikaa

Tarvitaan entistä parempaa kokonaisuuden hallintaa.

Seurannan vaikuttavuutta suunnitteluun voidaan parantaa. Selkeämpi seuranta-aineisto on parempi lähtökohta suunnittelulle.

Seurannan kehittäminen

- Käynnissä ”**Seutudigi – Laadukasta ja tehokasta kaupunkiseutusunnittelua tietomallipohjaisella seurannalla**” – hanke 2/2022 – 6/2023
- Mukana seudun kahdeksan kuntaa. Kuntayhtymä hankehallinnoijana. VM:n digikannustin – hanke.
- Hankkeen päätavoite:

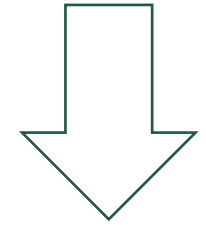
Kehitetään uudelle rakennesuunnitelmalle paikkatietopohjainen seurantajärjestelmä, joka vastaa kokonaisuutena seutusunnittelun seurantatiedon tarpeisiin (sis. mm. MAL-sopimuksen, Asuntopoliittisen ohjelman, liikennejärjestelmään liittyvien tavoitteiden seuranta).

Seutudigi-hanke jakaantuu kahteen vaiheeseen

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

1. Seudullisen suunnittelun tietopohjan tunnistaminen ja seurantamittareiden kehittäminen

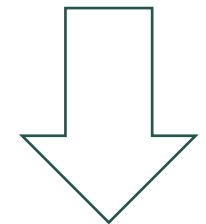
2/2022

8/2022

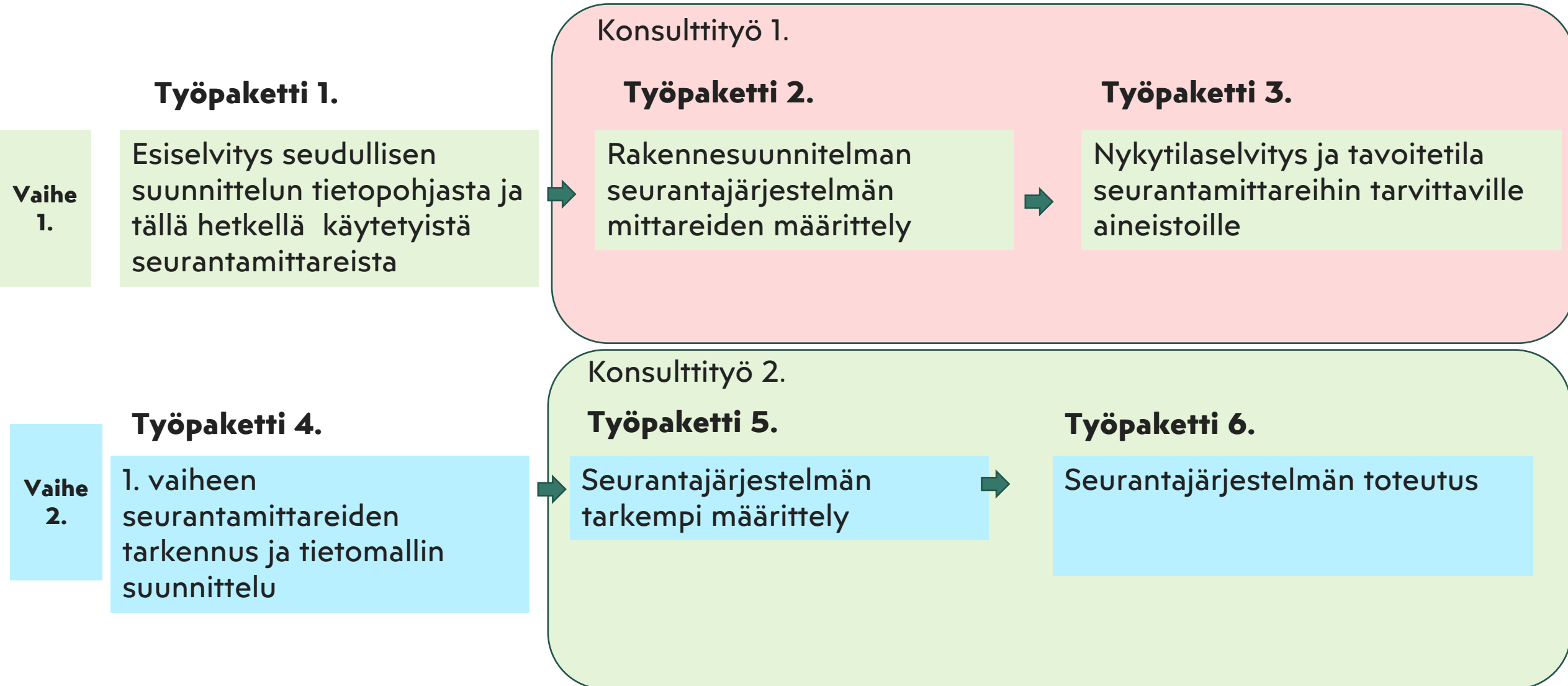
2. Rakennesuunnitelman seurantajärjestelmän luominen

9/2022

6/2023

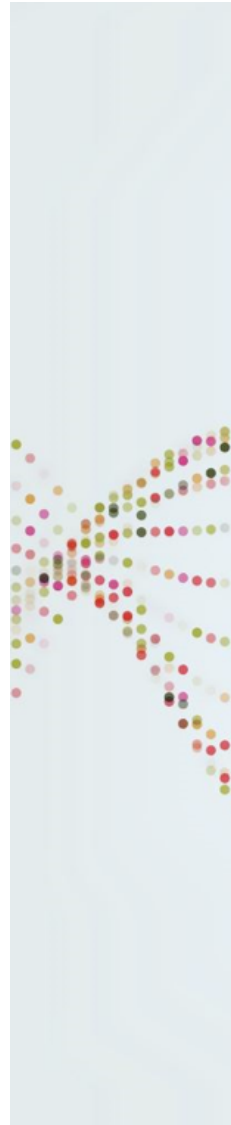
Seutudigin vaiheet ja työpaketit

Seutudigi vaihe 1 tulokset

Mitä saatiin aikaan?

- **29 seurantamittaria** + selvitettyä tarvittavat aineistot
- **Yhdessä muodostettu näkemys** kaupunkiseudun tavoitteiden kannalta tärkeistä yhdyskuntarakenteen kehitykseen liittyvistä seurantamittareista. (Huomioiden myös valtiotason seurantatavoitteet, MAL-sopimus)
- **Arkkitehtuuri** kehitettävälle seurantajärjestelmälle
- Aikaisemmin käytössä olleiden seurantamittareiden **jäsentäminen uudelleen sekä priorisointi**
- **Uusia nostoja**, joissa huomioitu erityisesti **uusi Seutustrategia**

Rakennesuunnitelman alustavat YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET

EHEÄ JA MONIPUOLINEN RAKENNE - Yhdyskuntarakenteen hiilineutraalisuus ja eheys, vastaanottokyky ja palvelukyky, rakenteen toiminnallinen monipuolisuus, ja vetovoimaisuus

VIIHTYISÄT ASUINYMPÄRISTÖT - monipuolinen asuntotarjonta, sekoittuminen, palvelutarjonta. Sosiaalinen tasapaino, diversiteetin ja eriarvoistumiskehityksen hallinta. Veto- ja pitovoimaiset alueet.

KESTÄVÄ LIKKUMINEN JA LOGISTIikka - Seudullinen*, kansallinen ja kansainvälinen **saavutettavuus**: logistiikka ja henkilöliikuminen. **Sujuvat liikkumis- ja kuljetukset** sekä **kestävät liikkumistapajakauma ja kuljetukset**. Lentoliikenne seudun elinkeinoille tärkeä.

LUONTO JA VIRKISTYS - Seudun vahva sinivihreä **luontotase** sekä **luonnon saavutettavuus ja ekologinen jatkuvuus**. Vahvistuva **omavaraisuus**** ja merkityksellinen suhde ympäröivään maaseutuun.

MONIPUOLISET JA SAAVUTETTAVAT PALVELUJEN, ELINKEINOJEN JA OSAAMISEN ALUEET - Palvelujen, elinkeinojen ja osaamisen alueiden hyvä saavutettavuus sekä veto- ja pitovoimaisuus, elinkeinojen vihreä siirtymä ja kasvava **klertotalous**, seudun toimialarakenteen **vahvuuksien** ja **monipuolisuuden** kehitys. Elinvoimaiset keskuskeskukset.

Päämittari/Mittariteema

Seurantamittarit

Yhdyskuntarakenteen hiilidioksidipäästöt

1a. Yhdyskuntarakenteen tuottamat kasvihuonekaasupäästöt päästölajeittain

2a. Uuden asumisen kerrosalan sijoittuminen RASU-tavoitevyöhykkeelle

2b. Asuntorakentaminen RASU-tavoitevyöhykkeellä ja sen ulkopuolella suhteessa koko seudun asuntorakentamiseen

2c. Täydennysrakentamisen osuus kaikesta rakentamisesta

2d. Käyttötarkoitusten muutokset suhteessa rakennuslupien määrään

2e. Suunnittelutarveratkaisut lievealueella

Eheyden mittarit

3a. Asumisen kaavavarannon määrä (kerrosala) suhteessa väestönkasvun tarpeisiin

3b. Elinkeinoelämän kaavavarannon määrä ja tyypit elinkeinoalueilla/vyöhykkeillä

4a. Kaavojen käyttötarkoitusten sekoittuminen

4b. Työpaikkojen määrän ja asukkaiden lukumäärän suhde alueittain

4c. Palveluiden monipuolisuus alueittain

4d. Viheralueiden saavutettavuus

Mahdollistamisen mittarit

5a. Asukasmäärän muutos alueittain

5b. Työpaikkamäärän muutos alueittain

5c. Väestönkasvun osatekijät kuntatasolla

Rakenteen monipuolisuus

6x. Kaupunki-maaseutu vuorovaikutus mittari (kehitetään)

Yhdyskuntarakenteen vetovoima

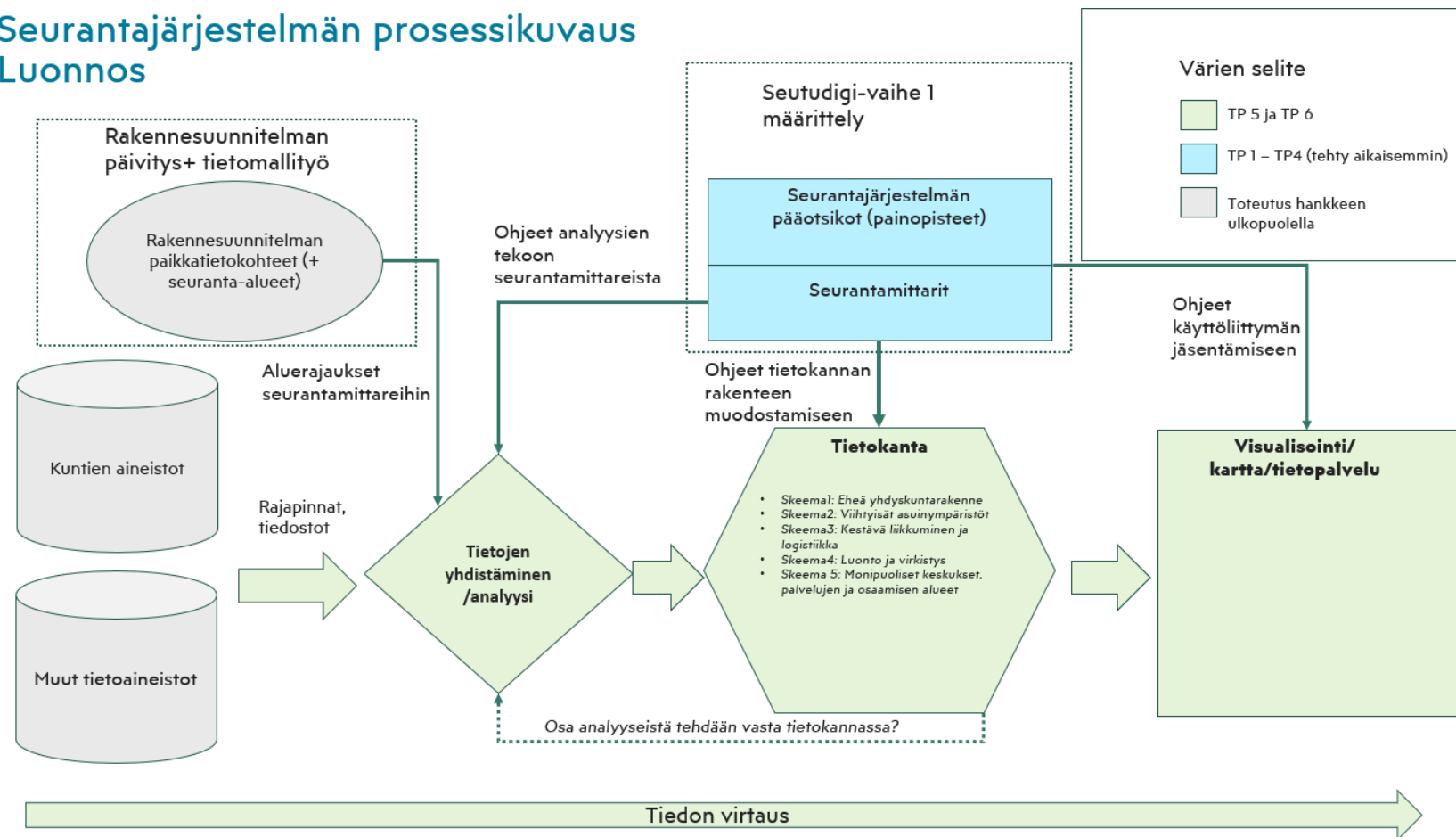
Kaupunki-Maaseutu vuorovaikutus

Seutudigi vaihe 2

Mitä on tarkoitus tehdä?

- Seurantamittaristosta seurantajärjestelmäksi
 - Suunnitteluvaihe
 - Toteutusvaihe
- Alustavasti toteutukseen viedään noin 12 seurantamittaria (lopun hankkeen jälkeen)
- Luodaan:
 1. Automatisoidut prosessit tietoaineistojen yhdistämiseksi ja analyysille
 2. Tietokanta tiedon tallentamisen
 3. Kartta- ja graafipohjaiset visualisoinnit seurantamittareille

Seurantajärjestelmän prosessikuvaus Luonnos

Mitä mahdollisuuksia kaupunkiseutusunnitelmalle laadittu tietomalli tuo seurannan toteuttamiseen

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

- **Pysyvä rakenne** → Tietomallimuotoisen kaupunkiseutusunnitelman käyttöönotto luo suunnitelman paikkatietoaineistolle pysyvän rakenteen, joka mahdollistaa mm. seurantajärjestelmän kaltaisten prosessien kehittämisen. Tärkeää erityisesti pitkällä aikavälillä suunnitelmien päivittyessä.
- **Tavoitteiden ja niiden seurannan tarkka kohdentaminen** → Tietomallin sisältämä logiikka mahdollistaa tavoitteiden asettamisen myös tarkalla tasolla, kuten esim. tietyn Suunnitelmakohteen tietyille KohteenToiminnolle
- **Seurannan kokonaiskuvan hallittavuus** → Vaikka suunnitelma sisältäisi runsaasti kohteita ja niihin liittyviä tavoitteita, niitä pitäisi pystyä hallitsemaan ja tuomaan näkyviin tietomallin rakenteiden kautta
- **Skaalaus ja yhteiskehittäminen kaupunkiseutujen välillä** → Saman tietomallin hyödyntäminen mahdollistaa myös tietomalliin kytkettyjen seurantamittareiden kehittämisen yhdessä

Tietomalliin käyttöönotto Tampereen kaupunkiseudun seurantatyössä

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma (kaupunkiseutusuunnitelma) päivitetään 2022-2023. Rakennesuunnitelman paikkatietoaineisto laaditaan tietomallimuotoisena.

Hyödyntäminen seurantajärjestelmän kehittämisessä (alustavat ajatukset):

- Seurantajärjestelmä hyödyntää tietomallimuotoista rakennesuunnitelmaa, mutta sille laaditaan todennäköisesti oma tietokantansa
- Loogisessa tietomallissa on tunnistettu seurantaosioita, mutta sen hyödyntäminen seurantaan vaatii vielä lisää määrittelyä
 - On esim. tunnistettu luokat mittari ja mittaus, jotka kytkeytyvät tavoite-luokkaan.
 - Järjestetäänkö seurantamittarit tavoite- ja kehittämisperiaate-luokkien alle?

TAMPEREEN KAUPUNKISEUTU

Kiitos!

Lisätietoja: jussi.valimaki@tampereseutu.fi